

A realizmus

1. Kialakulása, célja

- realizmus: a 19. század elején létrejött irodalmi és képzőművészeti stílusirányzat, melynek célja a valóság ábrázolása.
- a romantikával egyidőben született, sokáig vele összefonódva létezett
- forrása a csalódás, kiábrándulás a felvilágosodás eszméből
- következménye: az alkotók szembe fordulnak a valósággal, a témát a jelenből merítik
- céljuk, hogy a társadalmi valóságot minél hitelesebben ábrázolják

2. A realista alkotók módszerei, a realizmus jellemző vonásai

- mindenben a pontosságra, tárgyilagosságra (objektivitásra) törekszenek
- a realista alkotók törekszenek arra, hogy a figyelmet a társadalmi problémákra irányítsák → társadalomkritika
- olyannak ábrázolják a világot, amilyen
- alkotói módszerük a megfigyelés
- tipikus alakokat ábrázolnak szokványos, hétköznapi helyzetekben
- nagy hangsúlyt fektetnek a szereplők lelkivilágának ábrázolására → lélekábrázolás
- ennek következményeként megszületik a lélektani regény → A regénynek az a típusa, melyben a főszereplő lelki változásai a hangsúlyosak, ezek sokkal fontosabbak, mint a külső cselekvés.
- a realista alkotók nagy hangsúlyt fektetnek az apró részletek, adatok, tények bemutatására
- gyakran alkalmaznak naturalista ábrázolást → Olyan ábrázolási módszer, amelynek lényege a gusztustalan, undort keltő dolgok aprólékos, részletes bemutatása. pl.: Valaki haldoklásának részletes leírása.
- a realizmus uralkodó irodalmi műfajai a regény, elbeszélés és novella (prózai műfajok)

3. Képviselői az irodalomban

- francia realizmus: Gustave Flaubert, Balzac, Stendhal
- orosz realizmus: Gogol, Csehov, Tolsztoj, Dosztojevszkij
- magyar realizmus: Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán (keveredve a romantikával)

Az orosz realizmus

1. Kialakulása, háttere

- a 19. század az orosz irodalom fénykora → az orosz irodalom betört Európába
- kiemelkedő ebben az időszakban az orosz epika
- a társadalom ekkor cári Oroszországban elmaradott, feudális rendszerben
- az értelmiség sürgeti a polgári átalakulást → bonyolult hivatali hálózat kiépítése

2. Az orosz realizmus jellemző vonásai

- az orosz realizmus legfőbb témái:

- a hivatali rendszer monoton működése
- a vidéki élet sivársága
- a városokban élő kisemberek származási vergődése
- az orosz realista írók művei arról szólnak, hogyan nem szabad élni
- hőseik felesleges emberek, boldogtalanok, tehetetlenek
- a szereplők leggyakrabban csinovnyikok → **a hivatal jellegzetes kisembere, aki egyszerre a hatalom kiszolgálója és kiszolgáltatottja. Önálló akarat nélküli, gondolkodásra képtelen hivatali figurák.**
- fő téma a társadalomkritika → tükröt tartani, hogy az emberek felismerjék elhibázott életüket

3. Képviselői

- Ny. V. Gogol – A köpönyeg, Holt lelkek, Az őrült naplója
- L. Tolsztoj – Ivan Iljics halála, Anna Karenina, Háború és béke
- M. Dosztojevszkij – Bűn és bűnhődés, Feljegyzések az egerlyukból, Karamazov testvérek
- A. P. Csehov – A csinovnyik halála, A 6-os számú körterem, Sirály

Anton Pavlovics Csehov (1860-1904)

1. Alkotói portréja

- a világirodalom legnagyobb novellistái közé tartozik
- megújítja a novella műfaját, a rövid elbeszélések mestere
- nemcsak a prózában, a drámában is alkotott → nevéhez fűződik a drámaiatlan dráma megalkotása
- 1860-ban Taganrogtban született, itt töltötte gyermekkorát, iskoláit is itt végezte
- Moszkva-orvosi egyetemre járt, két évig praktizált, majd irodalmi pályára lépett
- 1890. Szahalin-szigete, börtönsziget, tanulmányozta az elítéltek életét → Szahalin címmel jelentette meg megfigyeléseit
- a könyv hatására a kormány enyhített az ítéletek életkörülményein
- tüdőbetegségét külföldön gyógyíttatta, külföldön is halt meg 1910-ben, de Moszkvában temették el

2. Korai elbeszéléseinek jellemzői:

- a 19. század végén megújította a novella műfaját
- újítása a rövid elbeszélés
- Tolsztoj ezt mondta róla: „Műveiben több a tartalom, mint a szó.”
- egy életet, helyzetet ragad meg, végsőként lecsökkenti az írói közlést
- a cselekménynél fontosabb a szereplők beszélgetése
- a hétköznapi sivárság bevonul az orosz irodalomba
- egyik legjelentősebb műve az Unalmas történetek, már a cím is mutatja, hogy novelláiban alig történik valami
- nem jellemzi szereplőit → célja, hogy lelkiállapotuk a beszélgetéseikből derüljön ki
- hősei mind kisemberek, magányosak, tétovák

- a hősök a leghétköznapiabb témáról beszélgetnek, vagy csak fecsegnek, nem történik velük semmi
- Csehov az elhallgatás, a ki nem mondott szavak nagy művésze
- a régi értékrend szétesett, az új még nem alakult ki → társadalombírálat
- érzékeltetni tudja az író, hogy valami baj van az orosz élettel
- a tragikumot komikus elemekkel vegyíti, groteszkbe vált át
- groteszk: **esztétikai minőség, a komikumnak az a fajtája, amelyben a szerző szélsőségesen össze nem illő dolgokat párosít. Például torz, rút mellett a szép, kedves. Célja ezzel a hatás elérése → egyszerre sírunk és nevetünk.**

Házi feladat

Olvassátok el Csehov A csinovnyik halála c. novelláját!

<https://idoc.pub/documents/idocpub-relj38y60xn1>